

ELEVCENTRERADE UTFLYKTER OCH LÄRANDE I SKOGEN!

Varför elevcentrerad pedagogik?

Fördelarna med elevcentrerad undervisning är engagemang i undervisningen, motivation, entusiasm, att bli hörd, samt att utveckla och utvecklas tillsammans. Då upplever eleverna att lärandeprocessen är deras egen och de förbinder sig till att delta i den.

Detta material erbjuder verktyg för att planera en utflykt under vilken eleverna lär sig om skogen och friluftsliv på sätt som inspirerar dem och så att var och en har en aktiv och inkluderande roll.

Elevcentrerad undervisningsstil är ingen börda när man fastställer en ram för valfriheten.

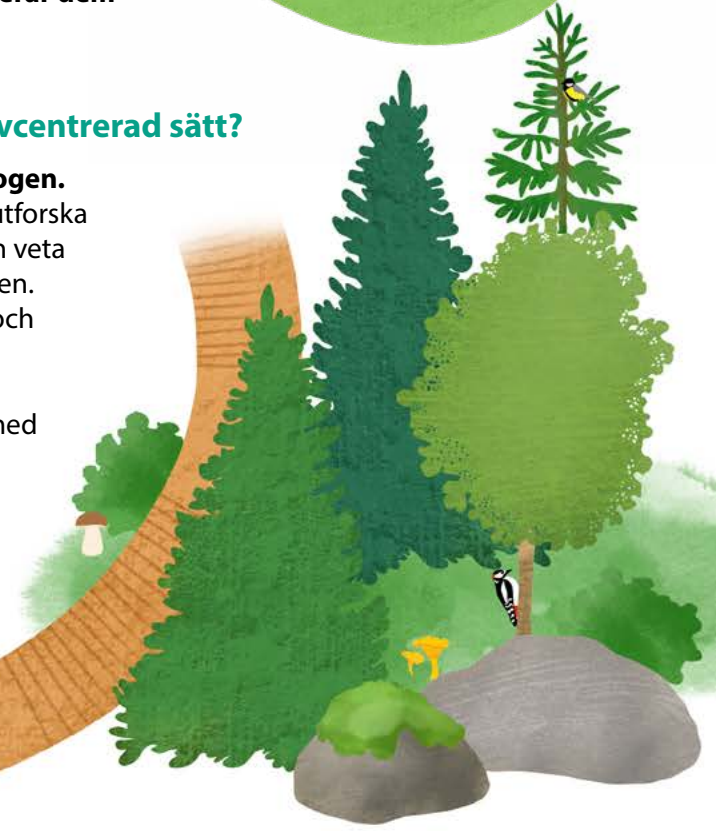
Hur kan man planera en skogsutflykt på ett elevcentrerat sätt?

1. Låt eleverna fundera på vad som intresserar dem i skogen.

- Gör en skogsutflykt under vilken eleverna själva får utforska skogen och fundera på vad de skulle vilja lära sig och veta om skogen. Samla in bilder och frågor om olika ämnen. Man kan samla in materialet genom att fotografera och skriva på en elektronisk plattform eller på papper.
- Alternativt kan ni bekanta er med skogen i klassen med hjälp av fotografier och kartor och fundera på vad ni vill veta om skogen och hurdana ställen man kunde besöka där.

2. Välj och verbalisera kompetensmålen tillsammans.

- Definiera och sammanställ målen till en lista. Varje elev kan välja sina egna mål från listan, eller så kan de vara gemensamma för alla. Utflyktens ledare kan också fastställa gemensamma mål varav alla försöker uppnå minst vissa minimimålsättningar. När målen har verbaliserats är det lättare för eleven att följa med sitt framskridande mot målen.
- Exempel: Skogsutflyktens mål
Jag kan läsa en karta.
Jag kan planera en rutt av lämplig längd för skogsutflykten.
Jag kan leta efter olika djurs spår och avföring.
Jag känner igen tio olika växtarter.
Jag kan iakttä fåglar.
Jag kan berätta hur en skog ser ut i naturtillstånd.
Vår grupp kan samarbeta bra och alla sköter sina uppgifter.
Mitt eget mål: _____

3. Bygg runt elevernas intressen

- Fundera tillsammans på hurdana rutter ni vill följa och vad ni vill se på vägen.
- Använd existerande uppgifter och material för att svara på elevernas frågor, man behöver inte hitta på allt själv.
- Ta reda på varifrån man kunde få information. Be till exempel en expert om information om ni inte vet eller kan själva.
- Kom ihåg att det också är okej om man inte hittar svar på alla frågor.

4. Ge friheten att välja

- Det finns många olika nivåer av elevcentrerad inläring. Man kan börja med att starta från ett ämne som eleverna motiveras av och lära sig på sätt som inspirerar dem och som de själva valt. När ni valt ämnet finns det färdiga uppgifter till exempel i materialbanken Mappa.fi.
- I bästa fall får alla lära sig på ett sätt som passar dem under en elevcentrerad utflykt.
- För att se till att alla får välja sin egen metod att lära sig kan man ha olika uppgiftsalternativ om samma ämne.

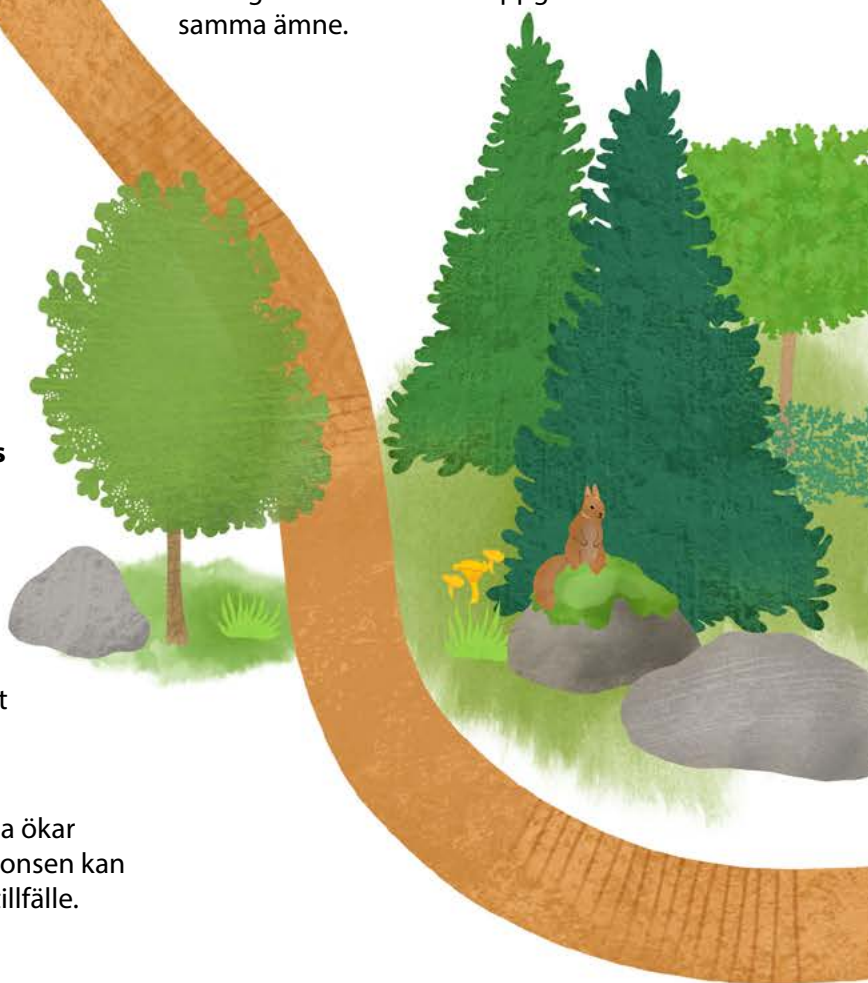
5. Dra nytta av samverkan

- Diskutera på sätt som tillåter allas tankar att komma fram.
- Ge tydliga roller för grupparbeten, t.ex. sekreterare, den som använder kikaren, den som läser fågelboken och den som håller samman gruppen. Det minskar risken för att någon är fripassagerare i lärandet och ökar allas deltagande.

6. Samla in respons om utflykten tillsammans så att alla får säga sitt

- Vad var roligast?
- Vad lärde du dig?
- Vilken av uppgifterna var trevligast?
- I vilken uppgift lärde du dig mest nytt?
- Vad såg du i skogen?
- Hur kändes det i skogen? (Hur kändes det före utflykten?)

Möjligheten att ge respons och lyssna på alla ökar upplevelsen av delaktighet. På basis av responsen kan man tillsammans utveckla följande lärandetillfälle.

7. Dra nytta av det ni lärt er, d.v.s. planera en ny utflykt och arbeta vidare med hur ni kan få utflykten att passa alla ännu bättre och vara ännu intressantare.

Elevcentrerade uppgifter i naturen

Elevcentrerade uppgifter under en naturutflykt startar från elevens egen utgångsnivå och betonar utvecklingen av färdigheter i att observera och forska i naturen samt att dela sina egna iakttagelser och kunskaper med andra.

Exempeluppgifter

1. Planera rutten tillsammans

- Dra upp ett område på en karta inom vilket deltagarna får välja rutten. Vid behov kan handledaren t.ex. ge en punkt genom vilken rutten ska gå.
- Man kan också använda ett snöre av en viss längd så att man kan rita upp en rutt på kartan av önskad längd. T.ex. om kartans skala är 1:25 000 motsvarar 4 km ett snöre på 16 cm.
- Föra det längre: man lär sig att vända kartan rätt med hjälp av kompass och räknar själv ut ruttens längd med hjälp av kartans skala.
- Varje grupp berättar om sin plan eller berättar ruttens höjdpunkt t.ex. med ett ord. Man röstar om alternativen eller väljer tillsammans en rutt som beaktar varje grupps önskemål.

2. Växtdetektiver-lek

- Ett par eller en grupp skriver ner kännetecknen för en växt, till exempel lövens form, stjälkens ställning, blommans och/eller bärets färg. Dessutom tar man ett foto på växten som bevis. Man byter tipskort med en annan grupp och letar upp deras växt med hjälp av kännetecknen. Man tar ett foto som bevis. Jämför fotona och se om det var möjligt att hitta samma växt med hjälp av kännetecknen. Mål: att lära sig hur man kan beskriva och identifiera växter med hjälp av kännetecknen. Man kan fortsätta genom att namnge växterna.
- Tips! På Haltia naturskolas webbplats kan man ladda ner ett färdigt växtdetektivkort för den här uppgiften.

3. Kunde den här arten bo i den här skogen?

Ett par eller en grupp ges ett artkort med information om vad arten kräver av sin livsmiljö, dess föda samt för djur t.ex. hurdana spår det har. Gruppen undersöker skogen omkring sig och tar reda på om skogen har det som arten behöver. Informationen delas med alla grupper. Om det ingår många olika slags arter som representerar olika grupper kan man tillsammans skapa en helhetsbild av vilka alla faktorer i skogen som är viktiga med tanke på arternas livsmiljö.

4. Myrkodning

- Iaktta först myror. Följ myrorna och undersök deras rutter, hittar ni en myrstack? Hur ser myrorna ut? Hitta på frågor: vad skulle du vilja veta om myror? Senare i klassen kan ni söka svar på era frågor. Bygg en myras form av material ni hittar i naturen, t.ex. kvistar och kottar som fallit på marken.
- Koda en instruktion för myrroboten. För det här behövs grupper på 3–5 elever beroende på hur många ben roboten har. Beroende på gruppens storlek tar ni följande roller:
  - 1 elev som robot eller 3 elever som robot som tillsammans utgör en myra med sex ben
  - En kodare som fungerar som sekreterare
  - En kodtestare som läser anvisningarna för roboten
- Skriv tillsammans en kod för att få myran att lämna den inbillade myrstacken, söka upp en kvist och hämta den tillbaka till stacken. Avsikten är att programmera ett program som får myran att röra på sig (t.ex. 2 steg till vänster, 3 steg rakt fram, böj dig ner, lyfta kvisten från marken o.s.v.). Testa hur koden fungerar genom att läsa upp den för roboten som följer instruktionerna. Justera koden om den inte fungerar första gången. Förvandla till sist myrrobotens steg till verkliga mått (cm eller m). För det här behöver ni ett måttband så att ni kan mäta längden på ett steg. Hur långt förflyttar sig myran med hjälp av er kod?

Enkla och inkluderande diskussionsmetoder

1. Handmätare

Handledaren säger ett påstående och deltagarna svarar på det genom att sätta handen upp, ner eller i mitten. Handledaren påminner om att svara enligt det som varje svarare tänker själv. Vid behov, kan man stänga ögonen då man svarar. Mitten kan betyda skalans mellersta nivå eller "jag vet inte". Skalans värden kan variera beroende på frågan, t.ex. ja-nej, mycket-lite, lång-kort.

2. Liten och stor cirkel

Först pratar man parvis om det givna ämnet. Sedan ställer sig ena av paret i den inre cirkeln och den andra i den yttre cirkeln. De som står i den inre cirkeln vänder sig för att diskutera tillsammans om det givna ämnet, och under tiden lyssnar de som står i den yttre cirkeln. Sedan byter man platser och roller. Man kan fortsätta med samma ämne eller t.ex. byta synvinkel. Meningen är att lära berätta sina tankar och att lyssna på andras tankar.

3. Den talande knuten

Ställ er i en cirkel och skicka runt ett rep som knutits i en ring. Repet ska ha en stor och en liten knut. Alla som står i ringen håller i repet med båda händerna och skickar repet vidare. När man stöter på repets större knut kan man säga STOP och kommentera ett överenskommet ämne (handledaren berättar vilket ämne som behandlas eller så väljer gruppen det tillsammans). När man stöter på den mindre knuten kan man ställa en fråga.

Minneslista för handledaren för en elevcentrerad utflykt

1. Planera utflykten och kompetensmålen tillsammans.
2. Ta reda på vad deltagarna är intresserade av och välj en uppgift på basis av detta.
3. Basera uppgifterna på deltagarnas existerande kunskaper och färdigheter.
4. Välj aktivitetsbaserade uppgifter som alla kan delta i oberoende av utgångsnivå.
5. Lämna ingen sysslös och utanför.
6. Reflektera tillsammans med alla över vad som gick bra och vad man ännu kunde utveckla, vad som var roligt och vad man lärde sig.
7. Öva på ett handledande närmandesätt som uppmuntrar elevens egen aktivitet.

Friluftslivets ABC

Det lönar sig att komma överens om reglerna och göra upp dem tillsammans före utflykten. En bra inledande fråga när man gör upp reglerna är: "Hur kunde vi alla och naturen ha det bra under utflykten, hurdana regler behöver vi?"

Kom ihåg allemansrätten! Repetera t.ex. här:

www.utinaturen.fi/allemansratten

Instruktioner och tips på friluftsliv med barn:

www.utinaturen.fi/friluftslivetsabc/pautflyktmedbarn

Lämna inga
spår!

Håll koll på termerna

Elevcentrerad undervisning = I elevcentrerad undervisning utomhus har eleven möjlighet att lära sig på sätt som passar just hen. Målet är att hitta sina egna styrkor, öka självstyret och därigenom stärka studiemotivationen. Det är också viktigt att reflektera över den egna verksamheten och de egna studiesätten. Lärares uppgift är att erbjuda individuell och uppmuntrande handledning. Under längre projekt möjliggör elevcentreringen samverkan mellan hela gruppen, att bygga upp gemensamma informationsreserver och allas delaktighet. Som bäst innefattar elevcentrerad lärande utomhus även t.ex. att behandla känslor och förnimmelser som relaterar till att vara i naturen.

Samverkan = Lärande där varje medlem i gruppen har en viss roll. Eleven ansvarar för ett av gruppens gemensamma mål i enlighet med sin roll. I samverkan utnyttjas allas kunskaper. Lärandet sker i små grupper.

Delaktighet = Består av tre delområden: påverkan (d.v.s. självbestämmande), betydelsefullhet (d.v.s. att känna sig duktig) & tillhörighet (social grupp tillhörighet).

Konstruktivism = Lärandet baserar sig på elevens inre motivation och hans tidigare kompetens, hen uppmuntras till självstyre och reflektion. Färdigheter i att lära sig och fungera i grupp framhävs.

Ytterligare läsning om ämnet

På webben

Haltias naturskolans stöd för egna naturutfärder: www.haltia.com/se/naturskola/naturutfarder-pa-egen-hand/

Kooperativt lärande - Elevaktiva arbetssätt och inkluderande lärprocesser: www.kooperativt.com/

MAPPA - En verktygslåda för miljöpedagogik och hållbar utveckling, www.mappa.fi

Nurturing Affinity to Nature through Outdoor Learning in Special Places - Erasmus+ -projektens sidor: www.nanol.org

Natur och miljö publikationer: www.naturochmiljo.fi/vi_publicerar/

Naturskoleföreningens publikation Bladet: www.naturskola.se/bladet/

Naturskyddsföreningens sidor, Naturen som klassrum: www.naturskyddsforeningen.se/skola/naturen-som-klassrum

Real World Learning -model: www.rwnetwork.org/rwl-model.aspx

Reviewing for different ages. Roger Greenaway. reviewing.co.uk/articles/reviewing-for-different-ages.htm

Reviewing with ropes. Roger Greenaway. reviewing.co.uk/articles/ropes.htm

Skogen i skolan -sidor: www.skogeniskolan.se/laromedel/laromedel/ovningshaften

Utenavets artiklar: www.utenavet.se/kategori.php?kategori=Artiklar

8 Things to Look For in a Student-Centered Learning Environment.

www.gettingsmart.com/2017/08/8-things-look-student-centered-learning-environment/

Böcker

Flipped Learning - Käänteinen oppiminen -kirja. Marika Toivola, Pekka Peura, Markus Humaloja. Edita, 2018.

Att lära in ute året runt. Robert Lättman-Masch och Mats Wejdmark, 2007.

Last Child in the Woods. Richard Louv, 2010.

Naturen som klassrum, exempel om aktiviteter för lärande utomhus inom olika ämnen.

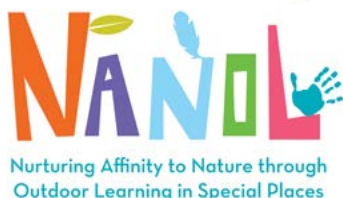
Robert Lättman-Masch och Mats Wejdmark, 2015.

www.naturskola.se/wp-content/uploads/2017/11/Naturen-som-klassrum-slutlig-15-juni-2016-1.pdf

Naturvägledning i Norden. Nordiskt samarbete, 2019.

www.norden.org/sv/publication/naturvagledning-i-norden-0

Sharing Nature with Children, 20th Anniversary Edition. Joseph Cornell, 1998.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union